

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך
בפוטא (י"א ע"ב): "אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים". והנה בעבד עברי נאמר לא

תרדה בו בפרך, ואם נתן לעבד עבודת אשה או לאמה עבריה עבודת איש, עובר בלאו.

והנה **הרמב"ם** (הלכות אישות פכ"א ה"א): "מציאת האשה ומעשה ידיה לבעלה, ומה היא עושה לו, הכל כמנהג המדינה, מקום שדרכן לארוג אורגת לרקום רוקמת לטוות צמר או פשתים טווה, ואם לא היה דרך נשי העיר לעשות כל המלאכות האלו אינו כופה אלא לטוות הצמר בלבד, שהפשתן מזיק את הפה ואת השפתים והטווייה היא המלאכה המיוחדת לנשים שנאמר וכל אשה חכמת לב בידיה טוו וכו'". והנה בעל הכופה אשתו לעשות מלאכת אנשים הרי זה עבודת פרך אצלה.

והנה **הרמב"ם** (פ"א ה"ח מהלכות עבדים) כתב דישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד ואינו עובר אלאו דלא תרדה בו בפרך. ויל"ע אם דין האשה כעבד עברי או כישראל שלא נמכר.

והנה **ב"שערי תשובה** (שער השלישי אות ס'): "ובאחיכם בית ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך" (ויקרא כ"ה, מ"ו): "לא ישתעבד אדם בחבריו, ואם

אימתו עליהם או שהם בושים להחל דברו, לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה אלא לרצונם ותועלתם", וא"כ י"ל דה"ה בעל שאמר לאשה לעשות מלאכת אנשים ואימת הבעל על אשתו, כמבואר ב**רש"י פסחים** (ק"ח ע"א): "אשה אינה צריכה הסיכה מפני אימת בעלה".

ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה

בפוטא (י"ב ע"ב): "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, אמר ר' יוחנן משום רשב"י מלמד שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה", וברש"י: "לטבול שם לשם גירות".

והנה **ביבמות** (ע"ט): "אמר שלושה סימנים יש באומה זו, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים", ולפי"ז יבואר דלאחר שנתגיירה היה בלבה חמלה ורחמים בראותה נער בוכה.

והנה **בדברים** (כ"ה, ד'): "גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחון", ובתרגום: "ועל ינקא לא מרחם", משמע דיש גוי אשר יש בו רחמים.

ובברכות (נ"ד ע"ב): "יהא רעוא

דלמסר ההוא גברא לירי דמלכותא דלא מרחמי עליה", הרי דיש מלכות שיש בה רחמים.

וכן במלאכים: "ומלאך אכזרי ישלח בו" (משלי י"ז, י"א) הרי דיש מלאך אכזרי. וברש"י (בראשית י"ט, א') ויבואו שני המלכים סדומה בערב וגו', וברש"י: "אלא מלאכי רחמים היו", הרי דיש מלאך אכזרי ויש מלאך רחמים.

תבן לעם ללבון הלבנים

ברש"י: "היו גובלין אותו עם הטיט". וב**ביצה** (ל' ע"א): "התם בתבנא סריא, תבנא סריא הא חזי לטינא" וברש"י: "לטינא לטיט ללבון לבנים", והיינו דסתם תבן עומד למאכל בהמה, ותבנא סריא אינו ראוי למאכל בהמה ועושין ממנו טיט ללבנים ויל"ע שיעורו לענין הוצאת שבת.

וב**ירושלמי שביעית** פ"ט ה"ה (הובא בר"ש שם מ"ו): "תבן של שביעית אין שורין אותו בטיט, תבן של שביעית אין נותנין אותו בכר וכו'", וסתם תבן וקש חזי למאכל בהמה ויש בו קדושת שביעית ואסור לשורפו וליהנות בו הנאה של איבוד, משום דדרשינן לאכלה ולא להפסד וכו'.

מילי מתיקא כדובשא דאתמר בלחישא

משולחנו של אאמו"ר הגאון רבי שמואל שולזינגר זצ"ל אב"ד קרית אתא, נלב"ע כ"ג בטבת

להונגריה בבודפשט, הגיע למשרד הארץ ישראלי, המשרד הממונה על אשרות היציאה מטעם הסוכנות, והפקיד האחראי שהיה עסקן מהמזרחי הודיע לאחי כי יזכה לסרטיפיקט אך לשם כך עליו לחתום על הצהרה כי הגיע להכרה שדרכה של הציונות היא הדרך הנכונה וכל ימיו עד עתה היו בטעות. וסיים גאב"ד מאקווא זצ"ל, אחי סירב לחתום ולא זכה באשרת יציאה, ואשתו וילדיו עלו על המוקד על קידוש ה' ע"כ.

וכך אירע עם הגאון רבי משה ישראל פלדמן זצוק"ל הי"ד גאב"ד דארגמירעשט (חתן הגאון הגדול רבי יצחק שכררן זצ"ל בן המהרש"ם), כמובא בתולדותיו בשו"ת שם ישראל, כי כאשר כבר היו בידי כל המסמכים הנדרשים ליציאה מגיא ההריגה בהונגריה נסע לבודפשט, משם עמדה לצאת לדרך קבוצת יהודים מאושרים שזכו להשיג את הרשיונות הדרושים לעלות ברכבת הבינלאומית שנסעה לטורקיה, בקבוצה זו נסע גם הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א וכן אחדים ממשפחת פלדמן, ובה עמד לנסוע גם הרב מדראגמירעשט אשר כבר עלה לרכבת ותפס בה מקומו, אך כעבור זמן מה לגודל תמיהתו ואסונו נתבקש

יחזקאל לוינשטיין זיע"א. ובעוד הרב דסלר לא עסק בעניני השגחה בפרטיות עם כל תלמיד, מרן האור יחזקאל עבודתו בקדש היתה השגחה על כל תלמיד, וכן היה מוסר ועדים לתלמידים.

אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, בעוד שאצל מרן ה"מכתב מאליהו" השיחות היו ערכים לאוון השומע ומושכין את הלב, אצל מרן האור יחזקאל זיע"א היו הדברים קשים כגידין והתלמידים היו צריכים להתרגל לסגנון אחר.

תלמיד אחד אשר היו לו שאלות בעניני אמונה היה בא למשגיח מרן האור יחזקאל זיע"א לשמוע דברי חיזוק, וכך היה מדי זמן אותו בחור נכנס למשגיח ושואל ודורש והמשגיח משיב לו, עד שכלו כל הקיצין וזעק רבינו יחזקאל על אותו בחור: "איך זאג דיר ס'איז דא א ריבוננו של עולם", [אני אומר לך, יש רבוננו של עולם].

פשעי התנועה הציונית בימי השואה

סיפר לי גאב"ד מאקווא זצ"ל בעל ה"עטרת משה": אחי הצעיר הגאון רבי יהודה זצ"ל אב"ד סערנטש, כאשר גייסות הצבא הגרמני התקרבו

אמר: "מ'כאפט מ'כאפט"... (-חוטפים, חוטפים) [מת פתאום זו היא מיתה חטופה (מר"ק כח)].

בני המשפחה של מרן המשגיח היו בחו"ל, ובבית המשגיח נתקיימו מנינים כל ימי השבעה. (ע"י שבת קנב. מת שאין לו מנחמין הולכין עשרה בני אדם ויושבין במקומו).

הוצק חן בשפתותיו

כח הדיבור של המשגיח זיע"א היה לא יתואר, השומעים היו מרותקים לכל הגה היוצא מפיו, פעם בשיחה על ריקנות תאוות עולם הזה תיאר איך אנשים מלקקים גלידה והבחורים החלו להרגיש ריר עולה על שפתותיהם...

באותם השנים כאשר רעיונות הציונות והמדינה היו חבויים בלבותיהם של רוב העם, הרב דסלר הצליח לנטוע את ההשקפות האמיתיות ואת דעת התורה אצל התלמידים הצעירים אשר בשיחותיו הקדושות הגיעו להשיג את הדרך המסורה מרבתינו מדור דור.

מראה יחזקאל

כששקעה שמשו של מרן הרב דסלר זיע"א זרח שמשו של מרן רבינו

מרן המשגיח בעל ה"מכתב מאליהו"

לאחר הבחירות לכנסת השנייה בחודש תמוז תשי"א, מפלגת השלטון והשמאל ירדו מכוחן הפוליטי. באותם ימים בשיחת מוסר שנשא מרן הרב דסלר זצוק"ל בישיבת פוניבז' הביא דברי הגמ' (מגילה ר'): "ואמר רבי יצחק מאי דכתיב אל תתן ד' מאוויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה (תהלים ק"מ), אמר יעקב לפני הקב"ה רבש"ע אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק, זו גרממא של אדום, שאלמלי הן יוצאין מחריבין כל העולם". הקב"ה בחסדו מעכב ומרסן את שנאתם ואת כוחם, "שאלמלי הן יוצאין" כלומר אילו היתה שנאתם לעם ישראל יוצאת מן הכח אל הפועל כתאות לבם, לא היתה תקומה ח"ו לישראל, ובזה היו מחריבין כל העולם כולו (מכתב מאליהו ח"ג עמ' 203).

ואמר המשגיח, הקב"ה שם גבולות לסט"א - עד כאן.

ויעל אליהו בסערה השמים

בעת אשכבתיה דרבי מרן הרב דסלר זיע"א בהיכל הישיבה, קונן עליו מרן הגאון רבי שבתי יגל ראש ישיבת סלונים זצ"ל. בתחילת דבריו

לרדת. בבודפשט היה קיים משרד של הסוכנות היהודית שטיפל בענייני העליה ואשר נקרא "המשרד הארץ ישראלי", הממונה על המשרד נטר איבה ליהודים חרדים, כל שכן רבנים, ועל אף שכל המסמכים של רבינו היו מסודרים נצטווה לרדת מהרכבת, ובאמתלא כלשהי מנעו ממנו מלנסוע ורבינו נאלץ להשאר שם. (ספר שו"ת שם ישראל עמ' ש"א הוצאת מכון מהר"ם שיק תשס"ו).

במחקרים ופירסומים שיצאו על השואה הוזכר שמו של האיש הממונה על המשרד כמציל יהודים, חבריו מהציונות והציונות הדתית דאגו להאדיר את שמו. אכן הצלת נפשות – אך ורק למאמינים בדת הציונות.

על הגה"ק הרב וויסמנדל זצוק"ל

בחודש אלול תשל"ה בשמחה משפחתית בביתו של ח"כ הרב שלמה לורנץ ז"ל פגשתי את עו"ד שמואל תמיר. שוחחנו כשלוש שעות, הנושא היה משפט קסטנר. תמיר היה איש חילוני ללא כל זיקה לדת, אך כשהזכרתי את שמו של הגאון הקדוש רבי מיכאל בער וויסמנדל זצוק"ל האיש נחרד, ודיבר בהתרגשות כחסיד המדבר על רבו.

תמיר עמד על רגליו במהלך כל השיחה וסיפר על חכמתו ותבונתו של הרב וויסמנדל, עשרות השנים שחלפו מאותם הימים לא הקהו את הרגשות הגואים שהיו טמונים בלבו על איש הפלא הגרמ"ב וויסמנדל זצ"ל. וכך סיפר עו"ד תמיר: בעת שהתנהל המשפט באתי לארה"ב לקבל מסמכים שהיו להרב וויסמנדל, הרב וויסמנדל אמר לי את המסמכים לא אתן לך כאן כי הסוכנים הישראליים עלולים לשים יד על החומר אני אבוא אליך לשדה התעופה, ובעלותך למטוס תקבל ממני את המסמכים... [סיפר לי הגאון רבי אברהם רוזנברג זצ"ל על דודו הגאון גאב"ד אנטוורפן זצוק"ל, שבעת שהחלו השלטונות בבריה"מ לאשר יציאת יהודים ממסך הברזל, ניהל מערכה כנגד הסוכנות היהודית על התנכלותם ליהודים המבקשים להגיע לארה"ב ולא לישראל, ואז הגיעו אליו איומים ממוסדות הקשורים למדינת ישראל כי חייו בסכנה, הייתה זו דרכם כסל למון].

ראב"ד ירושלים הגאון רבי פנחס עפשטיין זצ"ל

השחיטה של העדה החרדית היתה בשרעם הסמוכה לכפר אתא, הראב"ד הגאון שר התורה רבי פנחס עפשטיין זצוק"ל היה בא עם השוחטים מהבודקים לשרעם, שם

גם היתה השחיטה של כפר אתא. השוחט היה הרה"ח ר' ליפא שורץ ז"ל שהיה מחסידי סאטמר, הבודק היה הגה"צ ר' גד טרוביץ זצ"ל וכשהיה שוהה בחו"ל אצל רבו הגה"ק הדברי יואל זיע"א היו השוחטים של כפר אתא שוחטים עבור העדה החרדית, הרה"ח ר' זאב וואלף פישמן ז"ל אשר עוד לפני המלחמה היה שוחט באחד הגלילות של העיר סאטמר תחת רבנותו של הדברי יואל, וכן הרה"ח ר' אברהם יוסף חנוך קליינמן ז"ל והרה"ח ר' אברהם ורצברגר ז"ל.

הגאון רבי פנחס עפשטיין היה נזר השקדנים, בשנות המלחמה העולמית הראשונה כאשר העיר ירושלים היתה במצור ובמצוק והיו נפישו נפיהי כפן בירושלים ולא היה הנר מצוי, היו שני שקדנים בירושלים אשר למדו לאור הלבנה – הגאונים האדירים רבי פנחס עפשטיין ורבי צבי פסח פרנק אב"ד ירושלים אשר עליו סופר כי שיבר ארוכות המטה ע"מ להבעירם וללמוד לאורם עד כי כלה העץ.

יראת שמים של השוחט

כאשר עלה על הפרק מינוי שוחט והנה עלה שמו של שוחט אומן במלאכת הבדיקה והשחיטה והוא בעל תשובה ששב לד' בכל לבו, באתי לגאון ממאקווא זצ"ל לשאלו האם יש לקבל שוחט בעל תשובה, אמר לי הרב ממאקווא זצ"ל: "שישאב מים שלנו אך לא יאכיל בשר ליהודים". [בשו"ע יו"ד סי' י"ח סעיף יז: והאידנא נהגו למנות אנשים ידועים על השחיטה והבדיקה ולהם מחלו חכמים כבודם כי הם זהירים וזריזים, והרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואח"כ ימצאנה כי הכין לבו באחרונה ובחינת חוש המישוש כפי כונת הלב].

ונקרב בעל הבית אל האלוקים

בשנת תש"כ רגזה הארץ וסערה היהדות החרדית כאשר מפלגת פא"י הצטרפה לממשלה בניגוד להוראת מועצת גדולי התורה. בכפר אתא בין אנשי פא"י היה הרב ר' יוסף גורביץ ז"ל אשר לצורך עבודתו היה חבר בארגון פא"י כרבים מהחרדים שהיו פועלים והיו מאוגדים באגון עובדים חרדי. עם הכרזתם של גדולי הדור, פרש הרב ר' יוסף גורביץ, תלמיד מרן רבינו אלחנן הי"ד, והלך להתפלל בבית החסידים דגור. הדבר עשה רושם גדול שיהודי חרד למצות רבו וקיים מצוה לשמוע דברי חכמים, וזכותו עמדה לו להעמיד חתני רבנן מרביצי תורה בישראל.

ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו

בעת ייסוד מקוה הטהרה בכפר אתא ע"י המרא דאתרא הגאון הצדיק רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, לאחר שהבנין עמד על תילו עדיין לא היו דלתות איש היה בכפר אתא ממיוחסי כהונה הרה"ח ר' נפתלי שוורץ ז"ל נכד ה"קול אריה" אשר אומן היה להעמיד דלתות, ועדיין לא זכה בבנים. באו מנכבדי העיר שיעשה הדלתות ובזכות זה יזכה לבנים.

היה נצרך למקוה ב' דלתות, וזכה ר' נפתלי לקבוע שתי דלתות ונושע בפרי בטן שני בנים לאו"ט.

כבוד המת

שערוייתיתוחימתיםוניול המת לא פסחה על כפר אתא, המלחמה עם בתי החולים בחיפה היה לחם חוקם של יראי ד' שעמדו על המשמר. יזכרו לטובה הרה"ח ר' ישראל דמבינסקי מגדולי חסידי הגה"ק רבי אהרן בעל השומר אמונים, שייסד בית מדרש שומרי אמונים בכפר אתא, והרה"ח ר' יהודה עזריאל ראטער ז"ל מראשי הח"ק אשר עמדו על המשמר להציל מתי ישראל מחילול והיו משלמים כופר לשומרי הסף במכון הפתולוגי ע"מ לשחרר נפטרים. היה מחיר קצוב עבור כל נפטר.

ועל ר' עזריאל ראטער ז"ל סיפרו שבכדי להציל נפטר מנתיחה קשר את רגלו לרגל המת, וכך הצליח להציל מסכיני הטבחיים זוכחי אדם. ואיתם עמם ראשי החברה קדישא הרב ר' ישראל יהודה גישייד זצ"ל והרה"ח ר' מיכאל דסקל ז"ל אשר שמרו משמרת הקדש בנאמנות ובמסירות.

רבנים מטעם

עם קום המדינה וייסוד מערכת הרבנות, תנועת המזרחי שכרתה ברית עם מפא"י מפלגת השלטון, כל ענייני הדת היו בידי התנועה הדתית לאומית, משרד הדתות המועצות הדתיות מערכת בתי הדין. לארץ ישראל הגיעו מאות רבנים שרידי חרב אשר קיוו למשרת רבנות, והדרך לקבלת מינוי רבנות עברה בלשכתו של יו"ר חבר הרבנים של המזרחי, שם בבנין ה"קסטל" מרכז המפד"ל בתל אביב הגיעו רבנים גדולי תורה והמתינו להתקבל לראיון.

כשהרב נכנס לחדר היו"ר, נאמר לו כי תנאי ראשית לכל הוא פנקס חבר של המזרחי, השתתפות פעילה באירועי המפלגה בכל מערכת בחירות להתייצב למערכה, וכך הרב היה הופך לפקיד של המזרחי. רבנים רבים גדולי

תורה שמימיהם לא ידעו ולא שמעו על המזרחי נאלצו בלילה אחד להפוך לרבני המזרחי פשוטו כמשמעו.

וכך גם חינוך הילדים, שהרבנים לא עמדו בלחצים והקריבו את בניהם למולך לחינוך הפשרני. היה רב נכבד ת"ח אשר כשעסקנים חרדים בעיר הקימו ת"ת מזרם החינוך העצמאי ובקשו את עזרת הרב סירב בנימוק כי יו"ר המועצה הדתית מתנגד לחינוך העצמאי, והרי הוא נותן פרנסה, אינני יכול לפעול כנגדו...

רבנים אשר גדלו בשיבות אצל רבותינו מצוקי ארץ שלחו את ילדיהם למזרחי ע"מ להחניף לנוחני לחמם פשתם וצמרם. כך היה רב שזוגתו הרבנית ניהלה את השירות הלאומי בעיר.

במושב אחר של המזרחי הוציאו מכרז לרב, כל מועמד שבא לראיון היה עובר מבחן על הלכות "זה היום" (יום העצמאות). לבסוף הגיע רב בוגר ישיבה חרדית שכבר שמע על טיבם של ועד המושב ושינן היטב את ה"הלכות", עבר מבחן בהצלחה ונתקבל לרב. הרב שהיה ת"ח ואציל נפש עבר שבעה מדורי גיהנום במושב, כשבקש לעבור לפני התיבה היה צריך להתפלל בהברה ספרדית כמנהגם המחודש, ואף את בניו היה צריך לשלוח לחינוך מזרחי.

שמעתי ממשגיח כשרות בבית מלון באחד מערי ישראל, יום אחד פתחתי את המקרר ולנגד עיני בשרים ללא הכשר, ברוח סערה הגעתי לרב וספרתי לו מה שראו עיני, לתדהמתי השיב לי הרב: "מי אמר לך לפתוח את המקרר..." והיה זה רב ת"ח נכבד שהפך לעבד נרצע למזרחי.

אין למדין מן הכללות, היו רבנים רבים שעמדו על המשמר ופעלו גדולות ונצורות בחינוך וזכו לראות פרי עמלם דורות של יראים ושלמים.

ומאידך היו רבנים אשר נראו כגדולי היראים והחרדים, אך הכל היה כלפי חוץ כאשר בפועל שימשו כלי שרת בידי מפלגת המזרחי להעביר על דתם את בני ובנות ישראל לחינוך המזרחי אשר כל באיה לא ישובון, שמלבד הרוח הכפרנית היה בתעורבות בנים ובנות ה' ירחם וחברות בבני עקיבא.

במכתב מרן החזו"א זיע"א (קובץ אגרות ח"ג אגרת קי"ב) למרן הגר"א וסרמן זיע"א: "השטן האחר עיקרי הם המהרסים המקומיים בכל עיר ועיר העומדים לשטן למינוי רב הגון לתלמוד תורה וליתר דרישות התורה... והתנכסים העיקרי מינוי רבנים בכל עיר ועיר סידור שחיטה כשרה בנין מקוה טהרה בנין בית הכנסת ועל כולם תשב"ר".